

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY
ze dne 5. března 2020
**ke stanovení sazby proticyklické kapitálové
rezervy pro Českou republiku č. 1/2020**

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 5 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 2,00 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Banky a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. dubna 2021.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanoví Česká národní banka (dále jen „ČNB“) sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 1 a 2 zákona o bankách a § 8al odst. 1 a 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů k hrubému domácímu produktu ve třetím čtvrtletí 2019 činila 89,0 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -3,4 procentního bodu.¹ Této hodnotě

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu

podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika českého hospodářství, dosáhla ve třetím čtvrtletí 2019 výše 0,9 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 0 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky v rámci finančního cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje ukazatelů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Indikátor finančního cyklu naznačuje pokles nově přijímaných cyklických rizik do bilancí bank a sestup domácí ekonomiky z dosavadního vrcholu finančního cyklu ve třetím čtvrtletí 2019. K poklesu přispěla zejména slábnoucí úvěrová dynamika.⁴ Naopak tempo růstu cen nemovitostí zůstalo zvýšené a stále přesahovalo příjmovou dynamiku domácností. V souladu s tím se dle analýz ČNB nadhodnocení cen bytů ke konci třetího čtvrtletí 2019 mírně zvýšilo a pohybovalo se mezi 15–20 %.⁵ I přes pomalejší přijímání cyklických rizik přetrvávají v bilancích bank zvýšená rizika přijatá v růstové fázi finančního cyklu, která mohou v budoucnu potenciálně vyústit ve vysoké úvěrové ztráty. Obezřetnostní odhad těchto ztrát indikuje v současné chvíli potřebu 17 mld. Kč kapitálu. Zdrojem systémového rizika zůstávají rovněž cyklicky nízké rizikové váhy u úvěrových portfolií s přístupem IRB, do jejichž vývoje se promítl dlouhodobě příznivý ekonomický vývoj a s tím spojené nízké ztráty ze znehodnocení aktiv. Návrat těchto rizikových vah na úroveň pozorované na počátku silně rostoucí fáze finančního cyklu⁶ by zvýšil absolutní kapitálový požadavek a snížil kapitálový poměr. Souhrnným odhadem materializace neočekávaných úvěrových ztrát a růstu rizikových vah je kapitálový požadavek ve výši přibližně 41 mld. Kč. Uvedený vývoj tak může na agregátní úrovni znamenat, že bankovní sektor v aktuální fázi finančního cyklu dostatečně nezohledňuje potenciální výši materializace úvěrových rizik. To by při dlouhodobém působení těchto podmínek vedlo ke značnému snížení odolnosti bankovního sektoru. Souhrnné vyhodnocení pozice ekonomiky ve finančním cyklu, zohlednění indikátorů zranitelnosti a kvantifikace rizik akumulovaných v bankovním sektoru implikují potřebu vytvářet proticyklickou kapitálovou rezervu pro expozice umístěné v ČR. V současné době však situace nevyžaduje změnu její sazby.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení bankovní rada ČNB stanovila sazbu proticyklické kapitálové rezervy na 2,00 %.⁷ S ohledem na vyhodnocení pozice domácí

je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do třetího čtvrtletí 2019 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů k hrubé přidané hodnotě soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Přístup ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v tematickém článku Hájek J., Fraité J. a Plašil M. (2017): *Proticyklická kapitálová rezerva v ČR*, Zpráva o finanční stabilitě 2016/2017. Dílčí zpřesnění tohoto přístupu jsou pravidelně zveřejňována prostřednictvím dokumentů Zpráva o finanční stabilitě a Rizika pro finanční stabilitu a jejich indikátory.

⁴ Meziroční tempo růstu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení a na spotřebu v prosinci 2019 dosáhlo 6,7 %, respektive 7,1 %. Objem úvěrů nefinančním podnikům v prosinci 2019 meziročně vzrostl o 3,7 %.

⁵ ČNB k posouzení míry nadhodnocení cen rezidenčních nemovitostí používá dva přístupy: makroobezřetnostní a valuační (blíže viz tematický článek o finanční stabilitě 1/2019).

⁶ Česká ekonomika dle odhadu ČNB vstoupila do silně rostoucí fáze finančního cyklu v druhé polovině roku 2015.

⁷ Sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku ve výši 2,00 % z celkového objemu rizikové expozice jsou instituce povinny používat pro účely kombinované kapitálové rezervy od 1. července 2020. V období do 30. června 2020 budou na základě předchozích Opatření obecné povahy používat sazbu ve výši 1,75 %.

ekonomiky ve finančním cyklu a rozsah cyklických rizik v bilancích bank lze pro nejbližší období předpokládat stabilitu sazby této rezervy. V případě výrazného zhoršení ekonomických podmínek je ČNB připravena sazbu snížit či umožnit úplné rozpuštění rezervy.

6. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 6. března 2020.

Ing. Tomáš Nidetzký
viceguvernér
(podepsáno elektronicky)

prof. Dr. Ing. Jan Frait
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

otisk úředního razítka

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 6. března 2020.